

Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek i s předchozím řízením, pokud v něm bylo rozhodnuto o výživném.

D ů v o d y:

Podle §u 16 první dílčí novely k obč. zák. má poručenský soud dbáti, aby otcovství k nemanželskému dítěti bylo zjištěno, buď uznáním otce dítěte, nebo soudním rozsudkem. Stalo-li se uznání otcovství buď výslovným uznáním otce dítěte, nebo byl-li otec uznán rozsudkem za otce dítěte, jako v tomto případě, a jde-li jen o úpravu výživného, nebo o změnu ve výši výživného, jest je stanoviti v nesporném řízení (viz rozh. nejvyššího soudu sb. čís. 1224 a 2101). Nesejde na tom, že žaloba, o které řízení bylo zavedeno, v tomto případě domáhá se také uznání otcovství; neboť žalobce připouští již v ní, že o otcovství bylo již rozhodnuto právoplatným rozsudkem ze dne 30. srpna 1923, že tedy jde v tomto směru o věc, již rozsouzenou. Ostatně tato část žalobního návrhu byla v rozsudečných výrocích nižších soudů opomenuta mlčením a toto opomenutí, opravnými prostředky nezasažené, nepřichází v dovolacím řízení v úvahu. Kdyby měl opačný názor — totiž, že věc dlužno vyříditi pořadem práva — považován býti za správný, byla by dokořán otevřena cesta obcházení předpisů o přípustnosti řízení sporného a nesporného vsunutím věty, vztahující se na rozsouzenou věc a pak by mohl v každém případě žalobce podle své libovůle voliti formu řízení.

Čís. 5945.

O nároku místní dráhy proti eráru na úplatu za přepravní služby pro poštovní správu jest rozhodovati pořadem práva, vzdala-li se poštovní správa nároku na bezplatnost těchto služeb a zavázala-li se za ně platiti přiměřenou odměnu, vyhradivši její stanovení vzájemné dohodě.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1926, R I 282/26).

Žalující dráha Liberec—Jablonec—Tannvald domáhala se na Československém eráru úplaty za přepravní služby pro poštovní správu. K námitce nepřipustnosti pořadu práva soud první stolice žalobu odmítl. Rekursní soud zamítl námitku nepřipustnosti pořadu práva. D ů v o d y: Především jde o to, jaké právní povahy je nárok žalobou uplatňovaný, zda veřejnoprávní, či soukromoprávní. Soud rekursní je toho názoru, že nárok ten je povahy soukromoprávní, neboť žalobkyně odvozuje nárok ten z koncesních podmínek ze dne 25. července 1886, jichž odstavec 2 dle nesporného přednesu stran zní: »Koncesionář je povinen dopravovati poštu a poštovní zaměstnance veškerými osobními a smíšenými vlaky podle jízdního řádu; za tyto úkony, jakož i za ostatní úkony k účelu poštovní správy provedené může koncesionář žádati přiměřenou úplatu, již jest stanoviti cestou dohody«. Je také nesporno, že

mezi poštovním a telegrafním ředitelstvím v Praze a koncesionářem dráhy Liberec, Jablonec ev. Tannvald na základě těchto koncesních podmínek uzavřena byla smlouva ze dne 3./5. listopadu 1888, dle níž zavázal se poštovní erár za dopravu pošty platiti určitý roční paušál. Tato smlouva pozbyla sice účinnosti a nemůže žalobkyně z ní nárok svůj odvozovati, ona z ní také nárok ten neodvozuje. Kdyby však smlouva ta dosud byla účinnou, nemohlo by býti pochybnosti o tom, že jde o nárok soukromoprávní, vyplývající ze smlouvy mezi oběma stranami uzavřené. I když však smlouva ta již netrvá, zůstávají v platnosti koncesní podmínky, dle nichž žalovaná strana převzala závazek dáti žalující straně za úkony k poštovním účelům přiměřenou úplatu, která se má stanoviti cestou dohody. Mluví-li se o dohodě, má ustanovení to zajisté na mysli další ujednání stran o výši náhrady a nikoliv snad jednostranné rozhodnutí správního úřadu. To také původně se stalo smlouvou mezi oběma stranami. Žalovaná strana převzala koncesními podmínkami závazek dáti žalující přiměřenou náhradu za dopravu. Nelze-li však takové dohody docíliti, nelze o tom pochybovati, že nárok na odškodné vymáhati možno cestou soudní (viz rozh. nejv. soudu ze dne 12. února 1925 Rv II II 886/24 sb. n. s. čís. 4684, jehož se žalobkyně dovolává). Na tomto stavu věci ničeho by se nezměnilo ani tehdy, kdyby snad nárok žalobní pokládán byl za nárok veřejnoprávní, odvozovaný z výsostného práva státu. Vždyť i náhradní nároky — a o takový případ se zde jedná — i když jsou povahy veřejnoprávní, možno uplatňovati dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. u soudu a to u zemského soudu civilního v Praze, jestliže o nároku takovém dle zákona čís. 3/1918 nerozhodují úřady správní. Prvý soud dovolává se tu ustanovení Šu 68 čís. nař. ze dne 16. listopadu 1851, čís. 2 ř. zák. z r. 1852, dle něhož jsou železniční podniky povinny dopravovati poštu zdarma, dále ustanovení Šu 10 lit. F nař. ze 14. září 1854, čís. 238, dle něhož železniční podnikatelstvo je povinno také k bezplatné dopravě poštovních zásilek dle předpisu citovaného § 68, a pak ustanovení § 13 nař. čís. 238 z r. 1854, dle něhož věci, které se vztahují na provádění těchto ustanovení, jsou z pořadu práva vyloučeny a náležejí před administrativní úřady. Nemůže býti pochybnosti o tom, že, kdyby se jednalo o otázku povinnosti dopravy pošty žalující stranou, byl by pořad práva vyloučen a byl by zajisté vyloučen i tehdy, kdyby ve smyslu těchto nařízení se jednalo o bezplatnou dopravu, kdyby tedy uvedené nařízení čís. 2 z r. 1852 zůstalo tak jak bylo, nezměněno. Žalovaná strana však sama připouští, že závazek k bezplatné dopravě byl později zrušen (zákon ze dne 25. května 1880, čís. 56 ř. zák., ze dne 17. června 1887, čís. 81 ř. zák.), pak také ještě pozdějšími zákony ze dne 31. prosince 1894 čís. 2 ř. zák. na rok 1895 čl. II, ze dne 8. srpna 1910, čís. 149 ř. zák. čl. III. a místo těchto nastoupilo ustanovení koncesních podmínek. Žalovaná strana uznává také svůj závazek k náhradě, ovšem ne ve výši žalující stranou požadované. Ani v koncesní listině ani v koncesních podmínkách není vyhrazeno, že stanovení této náhrady, kdyby se strany nedohodly, příslušelo by úřadům správním.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Žalující dráha uplatňuje proti eráru nárok na přiměřenou úplatu za přepravní služby pro poštovní správu u provozování svého obchodního podniku. Takový nárok jest podle svého obsahu nárokem soukromoprávním, zakládajícím se na pravidlech občanského práva, k rozhodování o něm jsou povolány dle §u 1 j. n. řádné soudy, jak výslovně ustanovoval § 1152 obč. zák. ve starém znění. Žalovaná strana přece namítá nepřipustnost pořadu práva, poněvadž prý poměr mezi žalující dráhou a erárem ohledně dopravy poštovních zásilek a poštovních zaměstnanců jest povahy veřejnoprávní, a dovozuje tuto jeho povahu ze zákona o koncesování železnic ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák., jenž v §u 10 písm. f) zavazuje každý koncesovaný železniční podnik ku bezplatné dopravě pošty a v §u 13 vylučuje věci vztahující se na provedení předpisů tohoto zákona z pořadu práva a přikazuje je správním úřadům. Tato ustanovení jsou opakováním a potvrzením §u 68 žel. prov. ř. ze dne 16. listopadu 1851, čís. 1/1852 ř. zák., který rovněž ukládá železnicím, by poštu dopravovaly bezplatně, a vyhrazuje úpravu této dopravy ministerstvu obchodu, jež bylo tehdy nejvyšším správním úřadem pro věci železniční a poštovní. Žalovaná strana neocceňuje však dostatečně té rozhodující okolnosti, že koncesní listiny žalující železnice nebyly vydány na základě onoho koncesního zákona, nýbrž na základě zákonů o místních dráhách ze dne 25. května 1880, čís. 56 ř. zák., 7. června 1887, čís. 81 ř. zák. a 28. prosince 1890, čís. 229 ř. zák., jichž článkem II. byla vláda zmocněna, aby jednotlivé místní dráhy sprostila povinnosti dopravovati poštu bezplatně. Podle koncesních listin ze dne 3. července 1886, čís. 130 ř. zák. a 25. července 1893, čís. 69 ř. zák. dále podle koncesních podmínek jest žalující dráha sice povinna dopravovati poštu a poštovní zaměstnance všemi osobními a smíšenými vlaky dle jízdního řádu, může však žádati za tyto úkony, jakož i ostatní úkony provedené pro poštovní správu přiměřenou úplatu, již jest stanoviti dohodou. Byla tedy srovnale s § 10 písm. f) žel. konc. zák. a § 68 žel. prov. ř. zavázána k přepravním službám ve prospěch poštovní správy, spory pak, které vzešly z této povinnosti, jsou dle §u 13 konc. zák. a § 68 žel. prov. ř. vyhrazeny správním úřadům, ale státní správa vzdala se, jsouc k tomu zmocněna zákonem o místních dráhách, práva na bezplatnost těchto úkonů, zavázala se platiti za ně přiměřenou odměnu a vyhradila její stanovení vzájemné dohodě. Zavázavši se platiti odměnu přiměřenou, určila její výši srovnale s pravidly soukrom. práva (§ 1152 obč. zák.), vyhradivši její stanovení vzájemné dohodě, vzdala se práv vyhrazených jí železničním koncesním zákonem a uznala v tomto směru žalující dráhu za rovnoprávnou smluvní stranu. Tím bylo vyloučeno jednostranné upravování odměny státní správou, rozhodnutí o ní v případě neshody dráhy a státní správy může se státi pro nedostatek jiného ustanovení jenom řádnými soudy. Žalovaná strana namítá, že i za platnosti zákonů o místních dráhách byly v určitých jednotlivých případech úplaty za dopravu pošty na místní dráze upravovány jednostranně výnosem ministerstva obchodu. Nebylo zjištěno, zda, z jakých důvodů a za jakých okolností se tak dělo. Ale i kdyby koncesní listiny v oněch případech

byly stejné jako u žalující dráhy, ač stejné býti nemusily, a kdyby i ostatní okolnosti souhlasily, nebylo by možno z oněch případů usuzovati i na tento případ, kde strany hned po vydání koncesní listiny upravily úplatu skutečně vzájemnou dohodou, totiž smlouvou ze dne 3. listopadu 1888 s dodatkem ze dne 23. března 1895, a uznaly v jejím §u 13 příslušnost řádných soudů pro spory z ní vzešlé. V rozporu se svým nynějším právním stanoviskem uznala tím sama žalovaná strana vzájemný poměr ohledně úplaty za přepravní úkony za poměr soukromoprávní. Jelikož se vypovězením smlouvy a nedostatkem nové úmluvy nic nezměnilo ani na právní povaze tohoto poměru ani na přípustnosti pořadu práva, svědčí posavadní praxe nikoliv pro žalovanou, nýbrž pro správnost napadeného usnesení.

Čís. 5946.

Zrušení svěřenství (zákon ze dne 3. července 1924, čís. 179 sb. z. a n.).

V usnesení o přeměně svěřenství ve zpupné jmění nelze určití prvého čekatele, jemuž připadá podle §u 3 svěřenské nástupnictví.

V §u 3 neobmezuje zákon nástupnictví na čekatele, kteří tu byli již v den, kdy zákon nabyl účinnosti, nýbrž rozhodným jest tu den nápadu. K čekatelům, již do této doby odpadnou, zákon nepřihlíží.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1926, R I 292/26).

Soud první stolice (zemský soud v Praze) odevzdal jmění bývalého rodinného svěřenství M., jehož poměry dohodou účastníků ve smyslu §u 2 zák. ze dne 3. července 1924, čís. 179 sb. z. a n. nebyly upraveny, dosavadnímu držiteli svěřenství Dr. Klementu M-ovi jako přednímu dědici (fiduciáři) s tím, že bude omezen svěřenským nástupnictvím (fideikomisární substitucí) ve prospěch prvního čekatele, který by byl podle zřizovací listiny (§ 2 (2) cit. zák.) povolán v čase nápadu k nástupnictví ve svěřenství. Do tohoto usnesení stěžovali si Dr. Klement M. a nezl. Pavel Alfons M. potud, pokud v něm jako první čekatel povoláný v čase nápadu k nástupnictví v bývalé svěřenství nebyl uveden nezl. Pavel Alfons M. a pokud Dr. Klement M. jako přední dědic neměl býti omezen svěřenským nástupnictvím (fideikomisární substitucí) ve prospěch jmenovaného nezletilého jako prvního čekatele. Rekursní soud nevyhověl rekursu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu Dra Klementa M-a a nezl. Pavla Alfonse M-a.

Důvody:

Oba mimořádné dovolací rekursy napadají srovnalá usnesení nižších soudů, poněvadž prý jest ve zřejmém rozporu se zákonem o zrušení